

Seçilmiş OECD Ülkelerinde Doğrudan Yabancı Yatırım Çıkışlarının Gelir Eşitsizliği Üzerindeki Etkileri¹

The Impacts of Outward FDI on Income Inequality in Selected OECD countries

Nazife Özge BEŞER²
Şekip YAZGAN^{3 a}

² Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, İ.İ.B.F. İktisat Bölümü nokilic@agri.edu.tr Orcid ID: 0000-0002-6738-3638

³ Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, İ.İ.B.F. İktisat Bölümü syazgan@agri.edu.tr Orcid ID: 0000-0003-1006-668X

^aYazışılan yazar/Corresponding author

Makale Bilgisi: Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi: 14.07.2020
Düzeltilme Tarihi: 22.09.2020
Kabul Tarihi: 25.09.2020

Article Info: Research Article
Date Submitted: 14.07.2020
Date Revised: 22.09.2020
Date Accepted: 25.09.2020

Özet

Küreselleşmenin hızla ilerlediği günümüzde doğrudan yabancı yatırımların dünya ülkelerinin geneline yayılması bu ülkelerdeki gelir dağılımının bozulmasına neden olmuştur. Bu küreselleşme süreciyle birlikte gelir eşitsizliği kavramı da giderek daha önemli hale gelmiştir. Bu amaçla çalışmada doğrudan yabancı sermaye yatırım çıkışlarının (ODI) gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi OECD ülkelerinden seçilen 10 ülke için 2003-2018 dönemini kapsayan yıllık verilerle incelenmiştir. Çalışmada öncelikle panel birim kök testleri ile değişkenlerin durağanlıkları kontrol edilmiş ve panel ARDL modelinin kullanılmasına karar verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, panelin geneli için ülkelerdeki doğrudan yabancı sermaye yatırım çıkışları gelir dağılımı eşitsizliğini istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: ODI, GINI Katsayısı, Panel ARDL, OECD Ülkeleri

JEL kodları: F1, F21, O15

Abstract

In today's world, where globalization is rapidly advancing, the spread of foreign direct investments across the world has caused the income distribution in these countries to deteriorate. With this globalization process, the concept of income inequality has become more and more important. For this purpose, the effect of foreign direct investment outflows (ODI) on income inequality has been analyzed with annual data covering the period 2003-2018 for 10 countries selected from OECD countries. In the study, the stationarity of the variables was checked with panel unit root tests and it was decided to use the panel ARDL model. According to the findings obtained, foreign direct investment outflows in countries affect the income distribution inequality statistically and positively.

Keywords: ODI, GINI Coefficient, Panel ARDL, OECD Countries

JEL codes: F1, F21, O15

¹ Çalışma etik kurul ve yasal izin alınması kapsamında değildir. İntihal raporu alınmıştır.

1.GİRİŞ

Küreselleşme, ülke ekonomileri üzerinde yarattığı olumlu ve olumsuz etkileri nedeniyle iktisatçıların en çok tartıştığı olgular arasında yer almaktadır. Bu kapsamda, küreselleşme-gelir dağılımı arasındaki ilişki de literatürde araştırılan konular arasında bulunmaktadır. Literatürde küreselleşmenin gelir dağılımı/yoksulluk üzerindeki etkileri konusunda birbirleriyle çelişen çeşitli görüşler bulunmaktadır. Bir kısım görüşler küreselleşmeyi yoksulluğun azaltılmasındaki en önemli etken olarak değerlendirirken, diğer görüşler ise küreselleşmenin hem ülkeler arasında hem de ülkelerin kendi içindeki gelir dağılımı eşitsizliklerini artırdığını savunmaktadır (Konukman ve Çiftçi, 2008:60).

Doğrudan yabancı sermaye yatırımları ise küreselleşme sürecinin en önemli araçlarından biri olarak önemli bir rol oynamaktadır. Küreselleşme süreciyle birlikte özellikle son 20 yıl içerisinde, ülkeler arasında doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının hacminin ve öneminin arttığı görülmektedir. Doğrudan yabancı sermaye yatırımları, bir işletmenin üretim ve/veya ticari faaliyetini kendi ülkesi dışında gerçekleştirmek üzere diğer ülkelerde yeni üretim tesisi ya da satış birimi kurma, mevcut olanları satın alma veya ev sahibi ülkedeki yerli bir işletmeyle ortak girişimde bulunması şeklinde ortaya çıkmaktadır (Kılıçaslan, vd., 2018:18). Bu kapsamda doğrudan yabancı sermaye yatırımları sadece doğrudan yabancı sermaye girişinin gerçekleştiği ev sahibi ülkelerde değil doğrudan yabancı sermaye çıkışının gerçekleştiği kaynak ülkeler üzerinde de önemli ekonomik etkiler yaratabilmektedir. Bu çerçevede içerisinde, doğrudan yabancı sermaye yatırımları ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki literatürde en çok araştırılan konular arasında yer almaktadır. Literatürde bulunan teorik ve uygulamalı çalışmalarda genel olarak, doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ülkelerin ekonomik büyüme performansları üzerinde olumlu etkilerinin bulunduğu ifade edilmektedir. Ancak söz konusu bu çalışmalarda genellikle gelir eşitsizliği meselesi ihmal edilmektedir (Figini ve Görg, 2011:1455). Buna karşın yakın zamanda yapılan uygulamalı çalışmalar ülkelerdeki gelir eşitsizliği olgusunun ekonomik büyüme üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğunu gösteren sonuçları ortaya koymaktadır (Cingano, 2014). Yukarıda ifade edilen sebeplerle, doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ülkelerdeki gelir eşitsizliği üzerindeki etkisini araştırmak önem arz etmektedir.

Bu kapsamda çalışmada, seçili OECD ülkelerinde doğrudan yabancı sermaye yatırım çıktılarının kaynak ülkelerdeki gelir dağılımı üzerindeki etkilerinin ampirik olarak incelenmesi ve bu sayede sınırlı literatüre katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Çalışmanın geri kalanı aşağıdaki gibi tasarlanmaktadır: İkinci bölümde, doğrudan yabancı sermaye yatırım çıktılarının kaynak ülkelerdeki gelir dağılımı üzerindeki etkilerini araştıran ampirik literatür özetlenmektedir. Üçüncü bölümde, çalışmada kullanılan veri seti tanıtılmakta, ekonometrik metodoloji açıklanmakta ve seçili OECD ülkelerinde doğrudan yabancı sermaye yatırım çıktılarının ülkelerdeki gelir dağılımı üzerindeki etkileri panel veri kapsamında 2003-2018 dönemi için ekonometrik olarak incelenmektedir. Çalışma araştırma bulgularının tartışıldığı sonuç bölümüyle tamamlanmaktadır.

2. LİTERATÜR

Literatürde doğrudan yabancı sermaye yatırım çıktılarının, kaynak ülke üzerindeki etkilerini çeşitli yönleriyle inceleyen uygulamalı çalışmalar olduğu görülmektedir. Bu çalışmalarda sıklıkla doğrudan yabancı sermaye yatırım çıktılarının, kaynak ülke üzerindeki istihdam

(Barba ve Castellani, 2004), ekonomik büyüme ve çıktı (Herzer, 2008), ihracat (Aizenman ve Noy, 2006), verimlilik ve etkinlik (Herzer, 2011) ve yurt içi yatırımlar (Ameer ve Mansour, 2017) üzerindeki etkileri incelenmektedir. Buna karşılık doğrudan yabancı sermaye yatırım çıktıların, kaynak ülkelerin gelir dağılımı üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Literatürde ülke/ ülke grupları üzerine yapılan zaman ve panel veri kapsamındaki çalışmalarda ise birbiriyle çelişen farklı sonuçlara ulaşıldığı tespit edilmektedir.

Chintrakarn vd. (2012), Amerika Birleşik Devletleri üzerine yaptığı çalışmasında doğrudan yabancı sermaye yatırım çıktıların gelir eşitsizlikleri üzerindeki etkisinin ortalama olarak hem kısa hem de uzun vadede negatif olduğunu yani gelir eşitsizliğinin azaldığını ifade etmektedir. Söz konusu çalışmada, uzun dönemli nedenselliğin her iki yönde de ilerlediğini yani doğrudan yabancı sermaye yatırım çıktılarındaki bir artışın gelir eşitsizliklerini azalttığını ve daha yüksek eşitsizliklerin daha düşük doğrudan yabancı sermaye yatırım çıkışına yol açtığını göstermektedir. Herzer ve Nunnenkamp (2010), doğrudan yabancı sermaye yatırım giriş ve çıktıların Avrupa'daki gelir eşitsizliği üzerindeki etkilerini incelediği çalışmasında, hem doğrudan yabancı sermaye yatırım girişlerinin hem de doğrudan yabancı sermaye yatırım çıktıların ortalama olarak gelir eşitsizliği üzerinde uzun vadeli negatif bir etkiye, kısa vadede ise pozitif etkiye sahip olduğunu ifade etmektedir. Söz konusu çalışmaya göre, doğrudan yabancı sermaye yatırım giriş ve çıktıların gelir eşitsizliği üzerindeki uzun vadeli etkilerinde ülkeler arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır.

Huang vd. (2010), Latin Amerika'nın yanı sıra Doğu Asya'da yer alan 12 orta gelirli ülkeden oluşan gelişmekte olan ülkelerin verilerini kullandığı doğrudan yabancı sermaye yatırım çıktıların yoksulluk üzerine etkilerini incelemektedir. Çalışmada, ekonomik büyüme ve ticari açıklığının düşük yoksulluk ile ilişkili olduğu görülürken, doğrudan yabancı sermaye yatırım giriş ve çıktıların nüfusun en yoksul beşte birlik kesiminin ortalama gelirini olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmaktadır. Huang vd. (2016), 1981-2006 yılları arasında 39 orta-gelirli ülkeden oluşan bir grubun panel verilerini kullandığı çalışmasında, genel olarak küreselleşmenin ve doğrudan yabancı sermaye yatırım giriş ve çıktıların gelir eşitsizliği üzerindeki etkilerini incelemektedir. Çalışmada, coğrafi bölgeye ve ekonomik sisteme bağlı olarak, doğrudan yabancı sermaye yatırım girişleri, geçiş ekonomileri ve Latin Amerika ülkelerinde gelir dağılımını negatif ilişki tespit edilirken, doğrudan yabancı sermaye yatırım çıktıları ile gelir eşitsizliği arasında ise pozitif bir ilişki bulunmaktadır.

Tsai vd. (2007), çalışmasında 1964-2003 yılları arasında Tayvan için zaman serisi verilerinin kullandığı ve ekonomik büyümenin, dışa açıklığın ve hükümetin rolünün yoksulluğun üzerindeki etkileri incelenmektedir. Çalışmada elde edilen sonuçlar, doğrudan yabancı sermaye yatırım girişlerinin yoksulların ortalama geliri üzerinde önemli bir etkisinin olmadığını göstermekle birlikte, son yirmi yılda Tayvan'dan doğrudan yabancı sermaye yatırım çıktıların nüfusun en yoksul beşte birlik kesimi üzerinde olumsuz bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Liu vd. (2015), Tayvan için 2000-2010 dönemini kapsayan ve imalat firmalarına ait panel verisi kullandığı çalışmasında, Tayvan halkının yüksek ücretli ülkelere gerçekleştirdiği doğrudan yabancı sermaye yatırım çıktıların, yurt içi istihdam, üretim ve yatırım üzerinde olumlu bir etkisinin olduğunu tespit etmektedir. Çalışmada, ülke içerisindeki gelir eşitsizliğinin ise ev sahibi ülkelerdeki ücret seviyesine bakılmaksızın doğrudan yabancı sermaye yatırım çıktıları ile daha da kötüleştiği sonucuna ulaşılmaktadır.

3. ARAŞTIRMA SORUSU VE VERİ

Literatürde doğrudan yabancı yatırımlarla gelir dağılımı arasındaki ilişki üzerine yapılan çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Ancak literatür taraması sonucunda doğrudan yabancı sermaye yatırım çıktıları ve gelir dağılımı arasındaki ilişkiye fazla değinilmemiş olduğu görülmektedir. Bu çalışmada, doğrudan yabancı sermaye yatırım çıktılarının gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi incelenmektedir. Bu amaçla OECD ülkelerinden seçilmiş 101 ülke için 2003-2018 dönemini kapsayan yıllık veriler kullanılmıştır. Ekonometrik analizin OECD ülkelerinden yalnızca 10 ülkeyi kapsamaması ve analiz döneminin 2003 yılından başlıyor olması çalışmanın kısıtlarını oluşturmaktadır. Bu durumun temel sebebi gelir eşitsizliğini temsil etmek üzere kullanılan GINI katsayısı değişkenine ait verilerin diğer ülkeler için ulaşımının mümkün olmamasıdır. Tablo 1'de analizde kullanılan değişkenler gösterilmektedir.

Tablo 1: Değişkenlerin Tanımlaması

Değişkenler	Değişkenlerin Kullanılması	Kaynak
GINI	GINI katsayısı	OECD Data, Dünya Bankası
ODI	Doğrudan yabancı sermaye yatırım çıktıları (GDP %)	Dünya Bankası
UNEMP	Toplam İşsizlik (%)	Dünya Bankası

Analiz bulgularına geçmeden önce, kullanılan değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler Tablo 2'de verilmektedir.

Tablo 2: Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	Gözlem sayısı	Ortalama	Standart sapma	En küçük	En büyük
GINI	160	31.888	4.107	24.4	42.9
ODI	160	4.132	4.968	-9.588	43.331
UNEMP	160	7.996	4.053	2.493	26.094

Ekonometrik analizlerin öncesinde korelasyon matrisinin incelenmesi, çoklu doğrusal bağlantı sorununun önlenmesi açısından önemlidir. Eğer değişkenler arasındaki korelasyon katsayısı mutlak değer olarak 1'e yaklaşıyorsa, söz konusu değişkenler arasında çoklu doğrusal bağlantı sorunu olduğu ifade edilmektedir (Topal vd., 2010: 54). Tablo 3'de analizde kullanılan değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları gösterilmektedir.

Tablo 3: Korelasyon matrisi

	GINI	ODI	UNEMP
GINI	1	-	-
ODI	-0.181	1	-
UNEMP	0.404	-0.120	1

GINI katsayısı değişkeninin ODI değişkeni ile arasındaki korelasyon -0.181 iken; UNEMP değişkeni ile arasındaki korelasyon ise 0.404'tür. UNEMP ile ODI arasındaki korelasyon katsayısı ise -0.120'dir. Modeldeki bağımsız değişkenler olan ODI ile UNEMP arasındaki

¹ Çalışmada üzerinde çalışılan ülkeler; Kanada, Japonya, Fransa, İspanya, İsveç, Belçika, Norveç, Almanya, Türkiye ve İngiltere'den oluşmaktadır.

korelasyon katsayısının düşük olması, çoklu doğrusal bağlantı sorununun olmadığını düşündürmektedir.

4. EKONOMETRİK METODOLOJİ

Çalışmada diğer tekniklere karşın birçok üstünlüğe sahip olan panel veri analizi tekniği tercih edilmiştir. Panel veri analizinin en önemli özelliği, zaman serileri ile yatay kesit serilerini bir araya getirerek hem zaman hem de kesit boyutuna sahip bir veri setinin oluşturulmasına olanak tanınmasıdır. Serilerin hem zaman hem de yatay kesit boyutunu dikkate alan panel birim kök testlerinin bu yönüyle zaman serisi birim kök testlerinden daha güçlü olduğu kabul edilir (Güloğlu ve İspir, 2008).

Çalışmada öncelikle sapmasız tahminler elde edebilmek için Im, Pesaran ve Shin (2003), Maddala ve Wu (1999) ve Choi (2001) birim kök testleri ile değişkenlerin durağanlık koşulunun belirlenmesi yoluna gidilmiştir. Bu kapsamda, panel veri analizlerinde kullanılacak olan değişkenlerin durağanlık durumu analizlerde hangi metodolojinin ele alınacağı konusunda yardımcı olmaktadır.

Im, Pesaran ve Shin (2003) tarafından geliştirilen IPS panel birim kök test istatistiği aşağıdaki gibidir:

$$\Delta y_{it} = \alpha_i y_{it-1} + \sum_{j=1}^{p_i} \gamma_{ij} y_{it-j} + X'_{it} \delta + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

$$\Delta y_{it} = y_{it} - y_{i,t-1} \quad (2)$$

$$y_{it} (i = 1, 2, \dots, n; t = 1, 2, \dots, T) \quad (3)$$

Birim kök ön savları şu şekildedir:

H₀: $\alpha_i = 0$: Seri durağan değildir.

H₁: $\alpha_i < 0$: Seri durağandır.

H₀ hipotezinin reddedilmesi ve H₁ hipotezinin kabul edilmesi serilerde birim kökün olmadığı anlamına gelmektedir.

Maddala ve Wu (1999), her bir yatay kesit için birim kök testlerinden olasılık değerlerini birleştiren Fisher tipi test geliştirmiştir. Test parametresiz olup 2n serbestlik derecesine sahiptir (n; paneldeki ülke sayısını göstermektedir). Test istatistiği şöyle gösterilmektedir:

$$\lambda = -2 \sum_{i=1}^n \log_e (p_i) \sim \chi^2_{2n(d.f.)} \quad (4)$$

Choi (2006), başka bir test istatistiğini türetmiştir.

$$Z = \frac{1}{\sqrt{n}} \sum_{i=1}^n \Phi^{-1} (p_i) \sim N(0,1) \quad (5)$$

Φ^{-1} ; normal kümülatif dağılım fonksiyonunun tersidir.

Ekonometrik analizlerde ele alınan değişkenlerin farklı durağanlık derecelerine sahip olmaları analizlerde karışıklığa sebep olmaktadır (Pesaran ve Shin, 1999:372). Bu amaçla ARDL testinin teorik çerçevesi Pesaran tarafından geliştirilmiştir. Bu test, değişkenlerin I(0) veya I(1) olmaları durumunda kısa ve uzun dönem ilişkisinin tahmin edilmesine imkan tanımaktadır. Bu testin birtakım avantajları vardır. Bu test, diğer eşbütünleşme testlerine göre hem daha yansız hem de etkilidir. Küçük örnekleme dayalı çalışmalarda da tutarlı sonuçlar ortaya çıkarmaktadır.

Bir başka avantajı ise, otokorelasyon ve modelden dışlanan değişkenlerin ortaya çıkardığı sorunları gidererek, modelde uzun ve kısa dönem tahminlerinin de yapılmasını sağlamaktadır (Narayan ve Narayan 2006: 479).

Çalışmada doğrudan yabancı yatırım çıkışlarının gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi incelenmeye çalışılmış bu doğrultuda kısa ve uzun dönem katsayılarının tahmini panel ARDL (p, q, m, n) modeli ile gerçekleştirilmiştir. Pesaran vd. (1999) metodolojisi doğrultusunda, değişkenler arasındaki uzun dönemli ilişki de dahil olmak üzere ARDL modeli şu şekilde yazılabilir:

$$\Delta GINI_{it} = \alpha_i + \sum_{j=1}^{m-1} \beta_{ij} \Delta GINI_{i,t-j} + \sum_{l=0}^{n-1} \varphi_{il} \Delta ODI_{i,t-l} + \sum_{r=0}^{p-1} \gamma_{ir} \Delta UNEMP_{i,t-r} + \delta_1 GINI_{i,t-1} + \delta_2 ODI_{i,t-1} + \delta_3 UNEMP_{i,t-1} + \varepsilon_{ki,t} \quad (6)$$

GINI, ODI ve UNEMP sırasıyla gelir dağılımı eşitsizliğini, doğrudan yabancı sermaye yatırım çıkışlarını ve işsizliği göstermektedir. Δ ve $\varepsilon_{ki,t}$ ise sırasıyla birinci fark operatörünü ve hata terimini temsil etmektedir. Analizde Model (6), Pesaran vd. (1999) tarafından geliştirilen PMG ve DFE tahmincileri ile tahmin edilmiştir. Her iki tahminci de uzun dönemli dengeyi dikkate alır ve maksimum olasılıkla hesaplamaktadır (Demetriades ve Law, 2006). Pesaran ve Smith (1995), Pesaran (1997) ile Pesaran ve Shin (1999) nispeten yeni bir eşbütünlük testi olarak hata düzeltme biçiminde otoregresif dağıtılmış gecikme (ARDL) modelini geliştirmişlerdir. Ancak, önemli bir nokta uzun dönemli ilişkideki parametrelerin tutarlı ve verimli tahminlerine ihtiyaç duyulmasıdır. Dolayısıyla Pesaran ve Shin (1999) panel ARDL sürecinde değişkenlerin hangi seviyesinde olursa olsun kullanılabilmesini savunmaktadır (Samargandi vd., 2013).

5. BULGULAR

Bu çalışmada OECD ülkelerinden seçilmiş 10 ülke için doğrudan yabancı sermaye yatırım çıkışlarının gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi panel ARDL testi ile incelenmiştir. İlk olarak çalışmada sapmasız tahminler elde edebilmek için IPS, Maddala & Wu ve Coi panel birim kök testlerinden yararlanılmıştır. Birim kök testleri sonucunda farklı dereceden durağanlığa sahip değişkenlerin olduğunun tespit edilmesi üzerine panel ARDL modeli uygulanmıştır.

Tablo 4: Birim Kök Testi Sonuçları

Seviye						
	IPS		Maddala & Wu		Coi	
Değişkenler	İstatistik	Olasılık	İstatistik	Olasılık	İstatistik	Olasılık
GINI	-4.433	0.332	23.481	0.265	-0.401	0.343
ODI	-2.825	0.002***	42.676	0.002***	-2.512	0.006***
UNEMP	-2.094	0.018**	32.680	0.036**	-2.251	0.012**
Birinci Fark						
GINI	-5.693	0.000***	71.812	0.000***	-5.396	0.000***

Not: *, **, *** sırasıyla %10, %5 ve %1 anlamlılık değerlerini göstermektedir.

Tablo 4'de Im, Pesaran ve Shin (2003), Maddala ve Wu (1999) ve Choi (2001) panel birim kök testleri sonuçları verilmiştir. Tabloya göre, değişkenlerin hangi durumlarda durağan oldukları görülmektedir. Çalışmada kullanılan ODI ve UNEMP bağımsız değişkenlerinin seviyesinde,

bağımlı değişken olan GINI değişkeninin ise birinci farkında durağan olduğu görülmektedir. Buna göre çalışmada ele alınan verilerin birim kök içermedikleri gözlenmektedir.

Tablo 5: PMG ve DFE Sonuçları

Bağımlı Değişken: GINI		
Değişkenler	PMG	DFE
Uzun Dönem Katsayıları		
ODI	14.067*** (2.062)	0.106** (0.042)
UNEMP	0.240*** (0.029)	0.179** (0.087)
Kısa Dönem Katsayıları		
Δ ODI	-8.755*** (1.963)	0.049 (13.818)
Δ UNEMP	0.077 (0.148)	0.133 (0.083)
ECT	-0.7413*** (0.142)	-0.462*** (0.749)
Hausman Testi		0.51(0.773)

Not: *, **, *** sırasıyla %10, %5 ve %1 anlamlılık değerlerini göstermektedir.

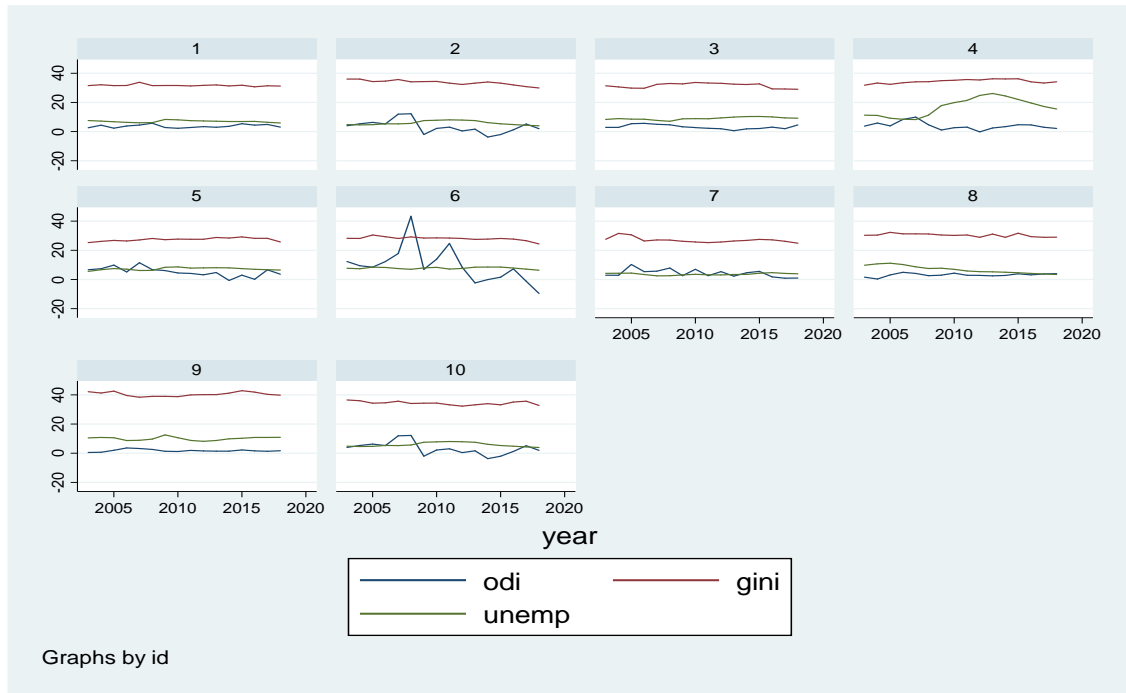
Tablo 5'e göre bağımlı değişkenin GINI olduğu uzun dönem denklemde ODI ve UNEMP katsayılarının işareti beklendiği gibi pozitif ve her iki tahminci içinde %5 düzeyinde istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur. Bu sonuç, 2003-2018 dönemleri için ilgili ülkelerde doğrudan yabancı sermaye yatırım çıktıları (ODI) ve işsizliğin (UNEMP) artmasıyla gelir dağılımındaki eşitsizliğin de arttığı anlamına gelmektedir. Kısa dönem denklemde PMG tahmincisi için katsayı tahmin değerleri ODI için anlamlı çıkarken, UNEMP için anlamsız olduğu sonucuna varılmıştır. DFE tahmincisi için ise iki değişkenin de anlamsız olduğuna karar verilmiştir. Hata düzeltme terimleri ise her iki tahminci içinde negatif, 1'den küçük ve %1'de anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu durum bağımsız değişkenlerle bağımlı değişken arasında kointegrasyon ilişkisinin olduğunu göstermektedir. Hausman testi sonucunda uzun dönem katsayılarının homojenliği test edilmiş ve olasılık değerinin (0,773) 0,05'ten büyük ve anlamsız olması nedeniyle uzun dönemde katsayıların homojen olduğuna karar verilmiş ve ilgili ülkelerde PMG tahmincisinin tutarlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Baltagi, 2008:72).

Tablo 6: Ülke Bazında PMGE Sonuçları

Ülkeler	ECT	Δ ODI	Δ UNEMP	Cons.
Kanada	-1.0185 (0.2665) 0.000***	-14.1644 (4.2493) 0.001***	-0.1609 (0.2675) 0.547	29.9188 (7.8113) 0.000***
Japonya	-0.0661 (0.1900) 0.728	-0.9517 (2.6485) 0.719	0.0383 (0.3328) 0.908	1.8099 (6.0802) 0.766
Fransa	-0.0752 (0.2574) 0.770	-0.9439 (3.7273) 0.800	-0.1839 (0.5847) 0.753	1.7062 (7.9335) 0.830
İspanya	-0.9543 (0.1601) 0.000***	-13.1485 (2.9761) 0.000***	0.1606 (0.0459) 0.000***	27.9213 (4.8317) 0.000***
İsveç	0.5181 (0.3098) 0.094	-7.2695 (4.5559) 0.111	-0.1983 (0.2768) 0.474	13.276 (8.342) 0.112
Belçika	-0.6545 (0.2127) 0.002***	-9.143 (3.2784) 0.005***	0.9360 (0.2398) 0.000***	16.504 (5.5664) 0.003***
Norveç	-0.444 (0.2635) 0.092*	-6.1848 (3.7393) 0.098*	0.8463 (0.7642) 0.268	11.212 (6.5839) 0.089*
Almanya	-1.5284 (0.2226) 0.000***	-21.401 - -	-0.5239 (0.3927) 0.182	43.449 (6.437) 0.000***
Türkiye	-0.401 (0.1916) 0.036**	-5.9807 (2.8254) 0.034**	0.0623 (0.2269) 0.784	15.7523 (7.3038) 0.031**
İngiltere	-0.6013 (0.2286) 0.009***	-8.3893 (3.4120) 0.014**	-0.1970 (0.3688) 0.593	19.3588 (7.4330) 0.009***

Not: *, **, *** sırasıyla %10, %5 ve %1 anlamlılık değerlerini göstermektedir.

Tablo 6 ülke bazında PMGE sonuçlarını göstermektedir. Tablo 6'dan elde edilen sonuçlara göre, hata düzeltme parametresinin İspanya, Belçika, Norveç, Türkiye ve İspanya'da negatif ve istatistiki olarak anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç ilgili ülkelerde uzun dönem ilişkisinin var olduğu anlamına gelmektedir. Ancak bu ülkeler arasından İspanya ve Belçika ülkelerinin hata düzeltme katsayıları yüksek çıkmıştır. Bu durumda bu ülkelerin kısa dönemde meydana gelen dengesizliklerden fazla etkilenmediği ve çok kısa sürede uzun dönem dengesinin sağlanacağı sonucu çıkarılabilir.

Grafik 1: Seçilmiş OECD Ülkelerinde Doğrudan Yabancı Yatırımlar, İşsizlik ve Gelir Dağılımı İlişkisi

Grafik 1’de seçilmiş OECD ülkelerinde doğrudan yabancı sermaye çıkışları, işsizlik ve gelir dağılımı arasındaki ilişki ülke bazında değerlendirilmektedir. Grafik 1’den görüldüğü üzere, gelir dağılımında adaletsizliğin az olduğu ülkeler arasında sırasıyla (5) İsveç, (6) Belçika, (7) Norveç ve (8) Almanya gibi ülkeler bulunmaktadır. (2) Japonya ve (9) Türkiye gibi ülkeler ise gelir dağılımında adaletsizliğin fazla olduğu ülkeler arasında yer almaktadır. Doğrudan yabancı sermaye yatırım çıkışlarına bakıldığında ise Japonya, Belçika ve İngiltere dışındaki ülkelerde istikrarlı bir seyir izlediği görülmekte ve özellikle Belçika’da ciddi kırılmaların yaşandığı görülürken son yıllarda negatif bir seyir izlediği gözlenmektedir.

SONUÇ

1980’li yıllardan itibaren sermayenin, malların ve hizmetlerin dünyada serbestçe dolaşımıyla birlikte doğrudan yabancı yatırımlar dünya ülkelerinin geneline yayılmıştır. Dünya ekonomisinde yaşanan serbestleşme politikaları ve sermaye hareketlerindeki artış gelir dağılımındaki eşitsizliği de paralel olarak artırmıştır. Doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının etkinliği doğrudan yabancı sermaye yatırım girişleri ve çıkışları açısından gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere göre farklılık göstermektedir. Özellikle de gelişmekte olup işgücü yoğunluğu yüksek olan ülkelerde doğrudan yabancı sermaye çıkışları değerlendirildiğinde yurtiçi yerleşiklerin yurtdışına yapmış oldukları sermaye transferlerinin uzun vadede işsizliğe sebep olabileceği gibi aynı zamanda kayıt dışı istihdamın artması ve devletin vergi kayıpları yaşamamasına da sebep olacaktır.

Bu çalışmada OECD ülkelerinden seçilen 10 ülkede doğrudan yabancı sermaye yatırım çıkışlarının gelir dağılımı üzerindeki etkisi panel ARDL testi ile incelenmiştir. İlk olarak çalışmada sapsız tahminler elde edebilmek için IPS, Maddala & Wu ve Coi panel birim kök testlerinden yararlanılmıştır. Birim kök testleri sonucunda farklı dereceden durağanlığa sahip değişkenlerin olduğunun tespit edilmesi üzerine panel ARDL modeli uygulanmıştır. Analizde

Pesaran vd. (1999) tarafından geliştirilen PMG ve DFE tahmincileri ile uzun ve kısa dönem katsayıları tahmin edilmiştir. Uzun dönem katsayılarına göre, 2003-2018 dönemleri için ilgili ülkelerde doğrudan yabancı sermaye yatırım çıktıları (ODI) ve işsizliğin (UNEMP) artmasıyla gelir dağılımındaki eşitsizliğin de arttığı tespit edilmiştir. Kısa dönemde ise PMG tahmincisi için katsayı tahmin değerleri ODI için anlamlı ve negatif çıkarken, UNEMP için anlamsız olduğu sonucuna varılmıştır. Kısa dönemde panelin geneli için doğrudan yabancı sermaye yatırım çıktıları gelir dağılımını azalttığı tespit edilmiştir. Ülke düzeyinde bakıldığında ise İspanya ve Belçika'nın kısa dönemde meydana gelen dengesizliklerden fazla etkilenmediği ve çok kısa sürede uzun dönem dengesinin sağlanacağı tespit edilmiştir. Bu sonuca göre, bu ülkeler doğrudan yabancı sermaye yatırım çıktıları ile ilgili karar süreçlerinde ODI'nin gelir eşitsizliği üzerindeki kısa dönemde geçici olabilecek etkilerine aldanmamalı ve uzun dönem sonuçlarına göre hareket etmeleri gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Ameer, W. ve Mansour, M.A. (2017). Outward Foreign Direct Investment and Domestic Investment: Evidence from Industrialized Economies Using Panel Data Analysis. *International Journal of Economics, Commerce and Research*, 7(4), 85–90.
- Aizenman, J. ve Noy, I (2006). FDI and Trade—Two-way Linkages? *The Quarterly Review of Economics and Finance*, 46(3), 317–337.
- Baltagi, B. H. (2008). *Econometric Analysis of Panel Data*, John Wiley and Sons Ltd. 4th Edition, Chichester, England.
- Barba, N. G. ve Castellani, D. (2004). Investments Abroad and Performance at Home: Evidence from Italian Multinationals. *CEPR Discussion Papers*, No. 4284.
- Chintrakarn, P, Herzer, D. ve Nunnenkamp, P. (2011). FDI and Income Inequality: Evidence from a Panel of US States. *Economic Inquiry*, 50(3), 788–801.
- Choi, I. (2001). Unit Root Tests for Panel Data. *Journal of International Money and Finance*, 20, 249–272.
- Cingano, F. (2014). Trends in Income Inequality and its Impact on Economic Growth. OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 163.
- Demetriades, P. ve Rousseau, P. L. (2011). *The Changing Face of Financial Development*, Paper Presented at the MMF Conference, University of Birmingham.
- Figini, P. ve Görg, H. (2011). Does Foreign Direct Investment Affect Wage Inequality? An Empirical Investigation. *The World Economy*, Vol:34, Issue:9:1455-1475.
- Güloğlu, B. ve İspir, S. (2011). *Yeni Gelişmeler Işığında Türkiye'de Satın Alma Gücü Paritesi Hipotezinin Panel Birim Kök Sınaması, içinde, Makro Ekonomik Zaman Serileri Analizi, Eşbütünleşme ve Modelleme Yöntemleri*. İzmir: DEU Yayınları.
- Herzer, D. (2008). The Long-Run Relationship Between Outward FDI and Domestic Output: Evidence from Panel Data. *Economics Letters*, 100(1) :146–149.
- Herzer, D. (2011). The Long-Run Relationship Between Outward Foreign Direct Investment and Total Factor Productivity: Evidence For Developing Countries. *The Journal of Development Studies*, 47(5), 767–785.

- Herzer, D. ve Nunnenkamp, P. (2013). Inward and Outward FDI and Income Inequality: Evidence from Europe. *Review of World Economics*, Vol. 149:395–422.
- Huang, C., Teng, K. ve Tsai, P. (2010). Inward and Outward Foreign Direct Investment and Poverty: East Asia vs. Latin America. *Review of World Economics*, Vol. 146:763–779.
- Huang, C., Teng, K. ve Tsai, P. (2016). Inward and Outward Foreign Direct Investment and Inequality: Evidence from a Group of Middle-Income Countries. *Global Economy Journal*, Vol. 16, No. 3: 511-538.
- Im, K. S., Pesaran, H. M. ve Yongcheol, S. (2003). Testing for Unit Roots in Heterogeneous Panels. *Journal of Econometrics*, 115, 53-74.
- Kılıçaslan, Y., Önder, G., Karal, Z. & Üçdoğruk Gürel Y. (2018). *Türkiye'nin Yurt Dışı Yatırımları Neden? Nereye? Nasıl?*. Ankara: Efil Yayınevi.
- Konukman, A. ve Çiftçi, C. (2008). Küreselleşmenin Gelir Dağılımı Üzerindeki Etkileri, *Ekonomik Yaklaşım*, Cilt: 19, Özel Sayı, ss. 59-83.
- Liu, W, Tsai, P. ve Tsay, C. (2015). Domestic Impacts of Outward FDI in Taiwan: Evidence from Panel Data of Manufacturing Firms, *International Review of Economics & Finance*, Vol:39: 469-484.
- Maddala, G. S. ve Wu, S. (1999). A Comparative Study of Unit Root Tests with Panel Data and a New Simple Test, *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, Special Issue 0305-9049.
- Narayan, P. H. ve Narayan, S. (2006). Savings Behaviour in Fiji: An Empirical Assessment Using The ARDL Approach to Cointegration. *International Journal of Social Economics*, 33(7), 468-480.
- Pesaran, H. ve Smith, R. (1995). Estimating Long-Run Relationships from Dynamic Heterogeneous Panels, *Journal of Econometrics*, 68(1), 79-113.
- Pesaran, H. (1997). The Role of Econometric Theory in Modelling the Long Run, *Economic Journal*, 107(440), 178-191.
- Pesaran, M. H. ve Shin, Y. (1999). An Autoregressive Distributed-Lag Modelling Approach to Cointegration Analysis. *Econometric Society Monographs*, 31, 371-413.
- Pesaran, M.H., Shin, Y. ve Smith, R.P., (1999). Pooled Mean Group Estimation of Dynamic Heterogeneous Panels. *Journal of the American Statistical Association*, 94(446), 621-634.
- Samargandi, N., Fidrmuc, J. ve Ghosh, S. (2013). Is the Relationship between Financial Development and Economic Growth Monotonic for Middle Income Countries? *Economics and Finance Working Paper Series*.
- Topal, M., Eyduran, E., Yağanoğlu, A.M., Sönmez, A. Y. ve Keskin S. (2010). Çoklu Doğrusal Bağlantı Durumunda Ridge ve Temel Bileşenler Regresyon Analiz Yöntemlerinin Kullanımı. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 41 (1), 53-57.
- Tsai, P. ve Huang, C. (2007). Openness, Growth and Poverty: The Case of Taiwan. *World Development*, Vol. 35, No. 11: 1858–1871.